

Огляд діяльності педагогів і мистецтвознавців з розвитку системи підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва на вітчизняних теренах освіти

Л. Ф. Ейвас

Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет», м. Кривий Ріг, Україна
Corresponding author. E-mail: larisa.eivas@mail.ru

Paper received 01.08.2016; Accepted for publication 15.08.2016.

Анотація. Статтю присвячено огляду діяльності науковців і мистецтвознавців у формуванні змісту підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва на вітчизняних теренах освіти наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття. Автор розкриває значення наукових дискусій стосовно ролі естетичного виховання молоді засобами декоративно-прикладного мистецтва; показує вплив наукових шкіл трудового навчання та шкільного образотворчого мистецтва на формування декоративно-прикладної творчості учнів у радянський період. У роботі відображається кропітка праця сучасних авторських шкіл та мистецьких осередків України щодо вдосконалення підготовки вчителя декоративно-прикладного мистецтва.

Ключові слова: вчитель декоративно-прикладного мистецтва, зміст професійної підготовки.

Вступ. Із середини ХХ ст. соціально-економічний, культурний і політичний розвиток України відбувався в межах простору СРСР. Як показує здійснений нами огляд довідкових і архівних першоджерел, зміст і напрям підготовки вчителя ДПМ у радянські часи безпосередньо залежав від освітньої політики керівних органів влади, що й формували замовлення, виходячи з потреб у педагогах для загальної середньої освіти. За оцінками дослідників, українській педагогічній науці радянського часу були притаманні жорстка централізація та планування, заідеологізованість, низький рівень міжнародних комунікацій, орієнтація переважно на внутрішній локальний розвиток. Водночас, в Україні діяли власні науково-дослідні установи, наукові й художні школи, які представляли вітчизняні суспільні та культурні діячі. Врешті-решт, на кінець ХХ ст. в Україні склалася система професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва і трудового навчання. Проте, проголошення 24 серпня 1991 р. незалежності України виокремило проблему її докорінного оновлення.

Короткий огляд публікацій з теми. Питання підготовки вчителя різних навчальних дисциплін і спеціалізацій, у тому числі в історико-педагогічній реконструкції, є предметом дослідження багатьох провідних науковців сьогодення: О. Адаменка, В. Андрущенко, Д. Антоновича, І. Бега, Г. Ващенко, О. Дубасенюк, Л. Вовк, С. Золотухіної, В. Лозової, В. Лугового, В. Майбороди, С. Мельничука, М. Стельмаховича, О. Сухомлинської, М. Ярмаченка та ін. Теорія і практика професійної підготовки вчителів предметів естетичного циклу на різних історичних етапах розвитку школи і мистецтва усебічно досліджують Є. Антонович, М. Безхутра, В. Бутенко, І. Гнатишин, В. Даниленко, С. Коновець, Л. Масол, В. Орлов, О. Отич, В. Радкевич, О. Рудницька, Л. Соколюк, Г. Сотська, Ю. Турченко, Л. Турчак, Г. Шевченко, О. Шевнюк, В. Шпільчак та ін. Дотичним до цього напрямом є підготовка вчителя ручної, художньої та технічної праці, що детально вивчають А. Вихрущ, С. Дем'янчук, К. Демчик, О. Кoberник, М. Корець, А. Крамаренко, О. Кушніренко, П. Лузан, Л. Оршанський, О. Сидоренко, Т. Сорока, В. Стешенко, В. Титаренко, Д. Тхоржевський, А. Федорович та ін. Критичне осмислення, поширення і перенесення ідей

та положень художньої педагогіки й образотворчих технік на художньо-педагогічну освіту знаходимо в працях Б. Неменського, М. Ростовцева, Р. Шмагала та ін.; теоретичні засади і методичні підходи в художній освіті розкривають у своїх роботах А. Арделі, О. Бабченко, М. Бойчук, О. Бугайченко, П. Волик, М. Гаврилова, О. Головка, І. Небесник, О. Смірнова, Т. Танько, В. Фоменко та ін. Учені й педагоги-художники одностайні у висновках стосовно необхідності створення принципово іншої системи підготовки вчителя естетичної культури і до того ж – вчителя декоративно-прикладного мистецтва (ДПМ) у якій фундаментальна образотворча й мистецтвознавча підготовка має бути доповнена питаннями художньої педагогіки і психології, досвідом організації й керівництва дитячою творчістю.

Метою статті є розкриття змісту діяльності педагогів і мистецтвознавців у формуванні змісту підготовки вчителя ДПМ.

Матеріали і методи. У дослідженні з метою вивчення й узагальнення вітчизняного досвіду становлення та організації підготовки вчителів ДПМ використано такі методи, як історико-логічний аналіз, періодизація, систематизація, класифікація історичних фактів і процесів, наукової літератури, архівних джерел; проблемно-цільовий і порівняльний методи для аналізу архівних документів, художньо-педагогічної, мистецтвознавчої та науково-методичної літератури, періодичних видань досліджуваного періоду; контент-аналіз документальних джерел для виявлення основних тенденцій, змісту, структури та форм підготовки вчителів цієї спеціалізації в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.; монографічний та персоналістично-біографічний методи задля вивчення та узагальнення практичного досвіду та внеску педагогів-художників, митців, художніх шкіл у справу відродження національних традицій ДПМ в Україні.

Результати та їх обговорення. Виходимо з того, що головний вектор розвитку радянської системи освіти спрямовувався на підготовку працівників, які мали ґрунтовну загальноосвітню та глибоку професійну спеціалізацію, були спроможні освоювати нові спеціалізації, здійснювати виконавчі та управлінські функції. У створеній системі освіти, відповідно до курсу на політехнізацію, підготовка вчителів ДПМ

переважно відбувалася в межах трудової й політехнічної освіти, де образотворча й мистецька складові займали незначну й підлеглу роль.

Вивчення першоджерел вможливило констатацію значних здобутків у розвитку вітчизняної системи освіти в радянський період. Визначною зафіксована громадська діяльність і художня творчість династії Шкрібляків (майстрів художнього різьблення); О. Стативи і Т. Пати (організатори школи декоративного малювання в Петриківці), І. Гончара (скульптора і етнографа-колекціонера), Г. Пошивайла і Я. Пошивайло (народних художників-керамістів); А. Чебікіна (президента АМ України) [2], а також: авторів дослідницьких і науково-популярних праць в галузі ДПМ.

Принагідно зауважимо, що ДПМ як вид мистецтва у системі шкільної освіти не відігравав визначеної ролі аж до 70-х рр. минулого століття, так само як і питання естетичного виховання підростаючого покоління. Для радянського періоду характерним є розрив між політехнічним, розумовим і трудовим вихованням з одного боку, та естетичним – з іншого. Так, із другої половини 30-х років і до середини 50-х років у СРСР не було опубліковано жодної книги або статті з естетики. Траплялися лише поодинокі в деяких журналах скоріше філософсько-культурологічного спрямування. У 60-70-ті рр., унаслідок фундаментальних відкриттів у генетиці, активізувалася дискусія щодо ролі й місця соціального і біологічного в розвитку особистості. Розгорнуте публічне обговорення торкнулося й проблем виховання і до того ж теорії естетичного виховання в школі». Так, у 1955 р. В. Шацька випускає книгу «Естетичне виховання в школі», у 1956 р. побачили світ книги А. Бутова, В. Ванслова й Н. Дмитрієвої цієї ж проблематики. Великий суспільний резонанс у той час викликала праця М. Колесника «Про естетичні здібності людини» (1966). Говорячи про значущість художніх ремесел і прикладних мистецтв у розвитку естетичних смаків, вмінь поєднувати утилітарне з естетичним, дослідник відзначає: «у ремеслі якнайменше штучності і якнайбільше глибоко життєвої правди. Тому заняття прикладним мистецтвом, ремеслом уберігає від естетства, небезпека якого полягає в тому, що воно призводить до нехтування істиною і добром, шукає переживання заради самих переживань... Твори прикладного мистецтва покликані вирішувати утилітарні й духовні запити особистості, ... повинні виражати характерні риси стилю нашого життя: простоту, лаконізм, правдивість, гармонійність» [4, с. 125]. У 1971 р. з'явилася книга М. Кияшенка «Питання формування системи естетичного виховання в СРСР», у якій закладається до реформи всієї освітньої галузі в напрямі естетичного виховання.

Проаналізовані архівні джерела свідчать про те, що педагогічні колективи шкіл Української РСР відповідально й творчо підходили до підвищення якості роботи загальноосвітньої школи. Саме на цей час приходиться розквіт Павлишської середньої школи Кіровоградської області, очолюваної членом-кореспондентом АПН СРСР В. Сухомлинським (1918-1970).

Поступово в суспільстві з'являється й укріплюється думка про доцільність і необхідність спеціальної системи роботи з естетичного виховання

підростаючого покоління. Урешті-решт виокремлюється значення й ролі ДПМ. Як вказують Б. Нециумов і Є. Щедрин, знані фахівці та автори навчально-методичного посібника для вчителів «Основи декоративного мистецтва в школі» (1981), за своєю естетичною специфікою ДПМ дуже близьке дітям та характерному для їх віку естетичному сприйняттю речей і обстановки [9, с. 36].

У 70-90 рр. методисти та педагоги-практики закріплюються в думці про те, що заняття ДПМ повинні бути тісно пов'язані з іншим видами навчальної роботи, зокрема й і трудовим політехнічним навчанням. У створеній системі освіти, відповідно до курсу на політехнізацію, підготовка вчителів ДПМ переважно відбувалася в межах трудової й політехнічної освіти. Відзначено роль наукової школи з трудового навчання доктора педагогічних наук, академіка Д. Тхоржевського (1930-2002) щодо формування майбутнього вчителя та методики викладання праці з елементами ДПМ. Упродовж 1975-1983 рр. російською та українською мовою вийшла серія загалом з 13 книжок, зокрема й методичних посібників для вчителів «Уроки (Заняття) з технічної праці» для 4-7 класів за загальною редакцією Д. Тхоржевського. У роботі над серією взяли участь також Т. Антонов, О. Бусол, Г. Волошин, В. Косаковський, П. Лисак, О. Стевчак та ін. Зміст запропонованого курсу відображав ідеї політехнізму, будувався на основі найбільш поширених і важливих у житті видів праці. Тож, не випадково, що в ньому були присутні, як обов'язкові, й завдання декоративно-прикладного характеру (виготовлення та оздоблення різного роду сувенірів, речей побутового призначення – підсвічників, тримачів для книг, коробочок, шкатулочок, світильників, рамок, простих іграшок із фанери, дроту тощо, оформлення й виготовлення стендів, виставкових приладь), хоча, зауважимо, що ніяких знань конкретно з ДПМ для засвоєння учнями передбачено не було. Натомість, відмітимо значну увагу, що приділялась авторами формуванню художніх смаків учнів, засвоєнню ними знань із естетичних вимог до виконання виробів, щоправда із наголосом на технічну естетику [11]. На нашу думку, саме такий ракурс у закладанні основ ДПМ і був найбільш сприятливим на заняттях із технічної праці в період індустріалізації країни.

Досить значний внесок у викладанні основ ДПМ у школі та підготовці майбутнього вчителя в цьому напрямі було зроблено доктором педагогічних наук, професором А. Хворостовим (1940 р. н.). Розроблені ученим підручники й навчально-методичні посібники для вчителів шкіл і студентів широко використовувалися й дотепер. За їх створення А. Хворостову було присуджено три медалі ВДНГ СРСР (срібна й дві бронзових), учений був також нагороджений медаллю «За внесок у розвиток освіти». Загалом відмітимо, що історіографія праць А. Хворостова відбиває саме досліджувану нами проблему. Так, у 1968 р. дослідник захистив кандидатську дисертацію на тему: «Система професійної підготовки з праці на художньо-графічних факультетах педагогічних інститутів (дерев'яна мозаїка)», а у 1983 р. – докторську дисертацію: «Єдність трудового й естетичного виховання

школярів у процесі занять декоративно-прикладним мистецтвом». Під керівництвом А. Хворостова було захищено шість кандидатських дисертацій саме з проблем викладання образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва. Упродовж 70-90-х рр. ученим було випущено низку посібників для шкіл, зокрема «Декоративне мистецтво в школі», що витримала кілька видань, була рекомендована Головним навчально-методичним управлінням загальної середньої освіти [12].

Значний вплив на розвиток методик викладання ДПМ у школі спричинила діяльність кандидата мистецтвознавства й художника В. Барадуліна (1936-2006). Ґрунтуючись на дослідженнях народної декоративної творчості, ученим було закладено основи естетичного та морального розуміння традицій ДПМ, відроджено чимало втрачених технік і прийомів художнього ремесла. При цьому В. Барадуліну було притаманний талант педагога-наставника в підготовці фахівців для роботи в системі художньої промисловості, а також пропаганди й розповсюдження передового педагогічного досвіду в навчанні ДПМ. Його праці з основ художнього ремесла (вишивки, мережевоплетіння, килимарства, художньої обробки деревини й кістки тощо) витримали кілька видань і стали класикою в навчанні талановитої молоді [1].

Головним для нас є висновок, зроблений у царині трудової підготовки школярів у радянський період, полягає у виокремленні зв'язків між трудовим, естетичним і моральним розвитком особистості. Дослідниками з'ясована значна роль естетичного фактора в трудовому вихованні, оскільки ДПМ як ніякий інший вид навчально-творчої роботи, не тільки озброює школярів технічними знаннями й трудовими навичками, але й вможливує розкриття краси, величезної духовної цінності виробів народних майстрів, сприяє розвитку естетичного смагу та ідеалу, закріплення у зразках народного мистецтва. Проте, така робота й потребує дотримання низки вимог: естетика умов праці учнів (устаткування й оснащення кабінету праці й робочих місць); відбір об'єктів праці, що відповідають законам композиції, кольорознавства, формоутворення, здатних викликати інтерес учнів своїм привабливим зовнішнім виглядом, практичною значущістю; залучення учнів до аналізу й естетичної оцінки об'єктів праці; стимулювання фантазії, творчої активності при визначенні способу виконання завдання; комплексний вплив ДПМ на особистість школяра, що забезпечується широкою реалізацією міжпредметних зв'язків, передусім із образотворчим мистецтвом, музичним мистецтвом, художньою літературою (Л. Нерсисян [8]).

Якщо розглядати ДПМ як вид мистецтва, то в шкільній освіті в межах предмета «Малювання» його роль аж до 1964 р. була незначною, поки цей предмет, змінивши свій зміст не був трансформований в «Образотворче мистецтво». Це, зі свого боку, спричинило перегляд підготовки майбутнього вчителя. У цій справі визначну роль відіграли знані фахівці, доктори наук, професори Б. Немецький (1922 р. н.) і Б. Юсов (1934 р. н.). Унаслідок, шкільні уроки доповнили малювання декоративно-прикладною діяльністю, художнім конструюванням на площині й в об'ємі, а

також художньою працею школярів.

На початку 80-х років в окремих школах України було експериментально запроваджене поглиблене вивчення образотворчого мистецтва на підставі експериментальної програми й методичних рекомендацій до неї, розробленої під керівництвом НДІ педагогіки. Таку групу для апробації експериментальних методик в Україні очолював кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії естетичного виховання НДІ педагогіки України С. Свід. Художник-педагог і дослідник дотепер проводить значну роботу з відродження українських традицій в образотворчому мистецтві, пошуку й аналізу творчості народних майстрів України; є автором навчальних посібників, підручників, зокрема у співавторстві зі шкільною вчителькою образотворчого мистецтва В. Проців для вчителів і викладачів образотворчого мистецтва («Художні техніки в школі» (1977), «Образотворче мистецтво 5-6 клас» (1981)) [10].

Незважаючи на окремі й зазвичай досить яскраві спроби, вивчення першоджерел свідчить про те, що в колишньому СРСР період 50-80 рр. можна без перебільшення назвати періодом занепаду у викладанні образотворчого мистецтва загалом і ДПМ зокрема. Досить ґрунтовно до оцінки цього періоду й розвитку методик викладання образотворчого мистецтва й ДПМ, системи підготовки вчителя підходить випускник художньо-графічного факультету Одеського педінституту кандидат педагогічних наук, професор Є. Антонович – провідний фахівець системи художньо-педагогічної освіти, автор значної кількості науково-методичних і мистецтвознавчих праць, організатор чималої кількості науково-практичних конференцій і творчих конкурсів, присвячених проблемам підготовки вчителів ДПМ і дизайну. Сьогодні проф. Є. Антонович є фундатором наукової школи з етнодизайну й дизайну реклами (професори: Р. Захарчук-Чугай, Н. Велігоцька, Л. Паславська, С. Прищенко, В. В. Сьомкін); співавтором державних стандартів за спеціальністю «Дизайн»; розробником концепції та науково-методичного забезпечення поглибленого вивчення образотворчого мистецтва (народного ДПМ). Є. Антонович має понад 100 наукових і навчально-методичних праць з історії, теорії та методики викладання образотворчого й ДПМ, а також теорії та методології дизайну і реклами [3].

Отже, на кінець ХХ ст. в Україні склалася система професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва і трудового навчання. Проте, проголошення 24 серпня 1991 р. незалежності України виокремило проблему її докорінного оновлення, разом із зміненням концептуальних засад вітчизняної системи освіти загалом. Значному покращенню й удосконаленню підготовки вчителів ДПМ різних освітньо-кваліфікаційних рівнів сприяє сьогодні діяльність культурно-освітніх осередків, робота державних і недержавних структур соціокультурного спрямування, а також окремих постатей. Зокрема: Національної академії педагогічних наук України (Концепція професійної освіти України, Концепція професійно-художньої освіти, Національна державна комплексна програма естетичного виховання, Концепція

художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, Комплексна програма художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах, Проект «Художественное образование в Украине: развитие творческого потенциала в XXI веке»; Організації Об'єднаних Націй («Дорожня карта художньої освіти»), Академії мистецтв України (наукові дослідження й видавничі діяльність); музейних осередків; Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», Центру народного мистецтва «Петриківка», спеціалізованої школи I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» м. Миколаєва», Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішні», вищих педагогічних навчальних закладів, де були започатковані і продовжують розвиватися традиції підготовки вчителя ДПМ – Південноукраїнського педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, Криворізького державного педагогічного університету, Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка.

Важливим кроком на шляху вдосконалення підготовки фахівців з професій художніх промислів і ремесел стало схвалення 19 січня 2000 р. Президією НАПН України Концепції професійно-художньої освіти, розроблену В. Радкевич. Основні положення Концепції відзначали необхідність оновлення підходів до розвитку цієї системи, підвищення її престижності як важливої складової культурного розвитку окремої особистості й суспільства [5].

Розглядаючи зміст художньої підготовки, неможна обійти увагою Проект Національної державної комплексної програми естетичного виховання, з-поміж авторів якої був доктор філософських наук, академік І. Зязюн (1939-2014). Програма наголошує на необхідності перегляду змісту естетичного виховання підростаючого покоління в час зламу епох і відродження національної культури України, де «виключно значуща політична, ідеологічна, культурна, педагогічна і організаційно-господарська проблема державного будівництва високої складності, комплексності і масштабності» [7, с. 11].

Проект програми дійсно започаткував багато заходів і напрямів удосконалення естетичного виховання молоді, що сприяли й розвитку системи підготовки вчителів ДПМ. Але тільки через 10 років створюється Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004) та Комплексна програма художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах. Ці стратегічно важливі документи були створені співробітниками Інституту проблем виховання НАПН України з урахуванням багатовікових національних традицій української школи, сучасних закордонних тенденцій в галузі педагогіки мистецтва (Л. М. Масол (науковий керівник), Н. І. Ганнусенко, О. А. Комаровська, С. А. Нічкало, О. І. Оніщенко, В. В. Рагозіна).

Відзначаємо суттєвий внесок праць науковців, педагогів-художників, суспільних діячів, що сьогодні забезпечує змістову базу для підготовки вчителів ДПМ, фахівців для народних промислів, мистецтво-

знавців, дістав значного розвитку саме в останні десятиріччя. Відмітимо, передусім, діяльність Т. Кара-Васильєвої (1941 р. н.) – доктора мистецтвознавства, член-кореспондент Академії мистецтв України, провідного наукового працівника Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України. У її творчому доробку чимало праць аналітичного, узагальнюючого характеру в напрямі вивчення й популяризації українського ДПМ, художніх промислів (вишивка, килимарство). Науковець є автором 20 наукових та науково-популярних книг, підручників та посібників, співавтором 30 колективних монографій та наукових збірників. Це, насамперед, «Історія української вишивки» (2008) [75], що отримала чимало нагород на виставках і конкурсах міжнародного рівня; у співавторстві підготовлене гарно ілюстроване видання «Декоративне мистецтво ХХ століття. В пошуках Великого стилю» (2005) [76], п'ятитомне видання «Історія декоративного мистецтва України» [2], де Т. Кара-Васильєва є науковим редактором.

Суттєвий науковий доробок у галузі історії художньої освіти, становлення ДПМ в Україні становлять праці Р. Шмагала (1965 р. н.) – доктора мистецтвознавства, професора Львівської національної академії мистецтв. З-поміж них: навчальні посібники «Нариси з історії зарубіжного декоративно-ужиткового мистецтва. Розділ «Художній метал» (1995), «Мистецька школа в системі національної освіти України» (1999), Словник у 2-х частинах «Декоративно-ужиткове мистецтво» у співавторстві (2000); монографії «Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції» (2000). Під керівництвом науковця й педагога-художника реалізовано цінний для підготовки вчителя ДПМ проект «Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ – поч. ХХІ століть» (2012), у якому взяли участь Г. Покотило, П. Ляшкевич, І. Гнатишин, Т. Бей [6].

Суттєвий внесок у розвиток змісту підготовки вчителя ДПМ складають також роботи Н. Глухенької, І. Гончара, П. Злочевського, Г. Матвєєвої, І. Небесника, Ф. Панка, А. Пікуша, О. Тарасенка, В. Титаренко, І. Удріс, Р. Шмагала, О. Щербань.

Висновки. Педагогічна робота мистецтвознавців, педагогів-практиків, авторських шкіл та осередків декоративно-прикладного мистецтва України (Національної академії педагогічних наук України, Академії мистецтв України, музейних осередків, Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара», Центру народного мистецтва «Петриківка», спеціалізованої школи I-III ступенів мистецтв і прикладних ремесел «Академія дитячої творчості» м. Миколаєва», Державної спеціалізованої художньої школи-інтернату I-III ступенів «Колегіум мистецтв у Опішні», вищих педагогічних навчальних закладів – Південноукраїнського педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського, Криворізького державного педагогічного університету, Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка) створює суттєвий вплив на формування змісту і розвиток системи підготовки вчителя ДПМ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барадулін В.А. Основи художественного ремесла. Ч.1: Пособие для учителя. Вышивка. Кружево. Художественное ткачество. Ручное ковроделие. Художественная роспись тканей. Композиция и колорирование текстильных художественных изделий / ред. О.В.Танкус. – М.: Просвещение, 1986. – 240 с.
2. Кара-Васильева Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття : у пошуках «великого стилю» / Т.В.Кара-Васильева, З.А.Чегусова. – К.: Либідь, 2005. – 280 с.
3. Кафедра дизайну інтер'єру та візуально-інформаційного середовища : офіційний сайт Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Текст. і граф. дані. – Режим доступу : <http://nakkkim.edu.ua/instituti/institut-dizajnu-ta-reklami/kafedra-dizajnu-inter-eru-ta-vizualno-informatsijnogo-seredovishcha> (дата звернення 2010-2016).
4. Колесник М.І. Про естетичні здібності людини / М. І. Колесник. – К.: Мистецтво, 1966. – 114 с.
5. Концепція розвитку професійно-художньої освіти / В.Радкевич // Професійно-технічна освіта, 2000. – № 2. – С. 43–48.
6. Мистецька освіта й мистецтво в культуротворчому процесі України ХХ – ХХІ століть : навч. посіб. / Р.Шмагало, Г.Покотило, П.Ляшкевич, І.Гнатішин, Т.Бей; за заг. ред. Р.Шмагала. – Л.: ЛНАМ; Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 292 с.
7. Національна державна комплексна програма естетичного виховання: Проект / авт.-укл. І.А.Зязюн, О.М.Семашко. – К.: ВПОЛ, 1994. – 65 с.
8. Нерсисян Л.С. Декоративно-прикладное искусство в системе эстетического воспитания школьников : автореф. дис.... к-та. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» / Л.С. Нерсисян. – Ереван, 1985. – 24 с.
9. Основы декоративного искусства в школе : Учеб. пособ. для студентов худож.-граф. фак. пед. ин-тов / ред. Б.В.Нещумова, Е.Д.Щедрина. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.
10. Свид С.П. Художні техніки : методический материал / С.П.Свид, В.І.Проців. – К.: Радянська школа, 1977. – 78 с.
11. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання та викладання загальнотехнічних дисциплін / Д.О.Тхоржевський. – К.: Вища школа, 1992. – 335 с.
12. Хворостов А.С. Декоративно-прикладное искусство в школе : Пособие для учителей / А.С.Хворостов. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.

REFERENCES

1. Baradulin V.A. Fundamentals of art craft. P.1: Benefit for the teacher. Embroidery. Lace. Art weaving. Manual kovrodely. Art list of fabrics. Composition and kolorirovaniye of textile art products / ed. O.V.Tankus. – M.: Education, 1986. – 240 p.
2. Kara-Vasilyeva T.V. The decorative art of Ukraine of the XX century: in search of "great style" / T.V.Kara-Vasilyeva, Z.A.Chegusova. – K.: Lebid', 2005. – 280 p.
3. Department of interior design and visual and information environment: official site of National academy of managerial personnel of culture and art – Mode of access : <http://nakkkim.edu.ua/instituti/institut-dizajnu-ta-reklami/kafedra-dizajnu-inter-eru-ta-vizualno-informatsijnogo-seredovishcha> (date of the address 2010-2016).
4. Kolesnik M. I. About esthetic abilities of the person / M. I. Kolesnik. – K.: Art, 1966. – 114 p.
5. The concept of development of professional art education / V. Radkevich // Vocational training, 2000. – No. 2. – P. 43–48.
6. Art education and art in the culture-and-creativity process of Ukraine of the XX-XXI centuries: education guidance / R.Shmagalo, G.Pokotilo, P.Lyashkevich, I.Gnatishin, T.Bey; under the general editorship of R. Shmagala. – L.: LNAM; Ternopil: Mandriveets, 2013. – 292 p.
7. The National State comprehensive program of esthetic education: A project / author-originators I.A.Zyazyun, O. M. Semashko. – K/: VIPOL, 1994. – 65 p.
8. Nersisyan L.S. Arts and crafts in system of esthetic education of school students: the abstract of the thesis for degree of the candidate of pedagogical sciences: special 13.00.01 "Theory and history of pedagogics" / L.S. Nersisyan. – Yerevan, 1985. – 24 p.
9. The bases of decorative art at school: the education guidance for students of art and graphical faculties of teacher's colleges / edition B. V. Neshchumova, E.D.Shchedrina. – M.: Education, 1981. – 175 p.
10. Svid S.P. Art technicians: methodical material / S.P.Svid, V.I. Prociv. – K.: Soviet school, 1977. – 78 p.
11. Tkhorzhevsky D.O. Technique of a labor and vocational education and teaching all-technical disciplines / D.O.Tkhorzhevsky. – K.: Higher school, 1992. – 335 p.
12. Khvorostov A.S. Arts and crafts at school: teaching aid / A.S.Khvorostov. – M.: Education, 1981. – 175 p.

The review of activities of educators and art critics on development of the arts and crafts teachers' system training in native educational space

Eivas L.

Abstract. This article is devoted to the review of activities of scientists and art critics in formation of content of training of the teacher of arts and crafts in native educational space at the end of XX – at the beginning of XXI century. The author discloses value of scientific discussions concerning a role of esthetic education of youth means of arts and crafts; shows influence of schools of sciences of labor training and the school fine arts on formation of arts and crafts creativity of pupils during the Soviet period. In operation is displayed laborious work of the modern authoring schools and art cells of Ukraine in enhancement of training of the teacher of arts and crafts.

Keywords: teacher of arts and crafts, system of professional training.

Обзор деятельности педагогов и искусствоведов по развитию системы подготовки учителя декоративно-прикладного искусства в отечественном образовательном пространстве

Л. Ф. Эйвас

Аннотация. Статья посвящена обзору деятельности ученых и искусствоведов в формировании содержания подготовки учителя декоративно-прикладного искусства в отечественном образовательном пространстве в конце XX – в начале XXI столетия. Автор раскрывает значение научных дискуссий относительно роли эстетичного воспитания молодежи средствами декоративно-прикладного искусства; показывает влияние научных школ трудового обучения и школьного изобразительного искусства на формирование декоративно-прикладного творчества учеников в советский период. В работе отображается кропотливый труд современных авторских школ и художественных ячеек Украины в деле усовершенствования подготовки учителя декоративно-прикладного искусства.

Ключевые слова: учитель декоративно-прикладного искусства, содержание профессиональной подготовки.